

A. Erdem Erbaş
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
Mimarlık Fakültesi
Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

Örnek bir Prestij Konut Alanı olarak Levent Mahallesi

Levent mahallesi adını, Osmanlı Dönemi'nde 18.yy.'da bu yörede bulunan Levent Çiftliği'nden almıştır. 18. yy.'da günümüzdeki güzergâhını takip eden Büyükdere Yolu'nun doğusundaki geniş arazinin I. Abdülhamit tarafından Kaptan-ı Derya Hasan Paşa'ya irat olarak verildiği, Paşa'nın da buralara bahçeler, kasırlar yaptırdığı ve deniz leventlerinden oluşan bir muhafız bölüğünün bölgeye yerleştirildiği bilinmektedir. Levent Çiftliği'nin bulunduğu bölgenin gelişmesi, 1947 yılında Emlak Kredi Bankası'nın toplu konut uygulamaları çerçevesinde geliştirdiği evlerin yapımı ile birlikte başlamıştır.

Resim: 1
1947 yılında yapımına
başlanan Levent
Mahallesi Planı.
Resim: 2
Levent Mahallesi'ne ait
yapıldığı dönemden bir
fotoğraf.

Resim: 1

Resim: 2

1950'li yıllar itibarıyla başlayan ve halen devam eden bölgede önemli değişimler yaşanmaktadır. Bu gelişmeler şu şekildedir;

- Levent Mahallesi etaplar halinde geliştirilmiş, 1. Levent Projesi'nin gördüğü rağbet üzerine diğer etapları oluşturan 2. , 3. ve 4. Levent projeleri hayata geçirilmiştir.
- 1. Levent Projesi'ni Prof. Y. Mimar Kemal Ahmet Aru ile Y. Mimar Rebiî Gorbun birlikte geliştirmişler, daha sonraki projelerde müellif olarak Prof. Kemal Ahmet Aru görev almıştır.
- Levent projelerinde binalar belli tipolojiler halinde geliştirilmiş, topografik ve beşeri özelliklerine göre alanda yerleştirmeleri yapılmıştır.
- Bugün Nispetiye Caddesi olarak bilinen cadde üzerinde Emlak Bankası Konutları dışında konut kooperatifleri, özel şirketler ve müteahhitler başka konut projeleri geliştirmişlerdir.
- Bunlara örnek olarak Bebek–Etiler Kooperatifi de 1952 yılında Levent Projesi müelliflerinden Prof. Kemal Ahmet Aru tarafından hazırlanmıştır.
- Kurulduğu dönemde Levent Mahallesi, kentin memur, subay, öğretmen, sanatçı, yazar, bilim adamı, küçük ve orta düzeyde tüccar ve işadamlarının oturduğu bir konut bölgesi haline gelmiştir.

1950’li yılların planlama pratiğinde hâkim bir düzenleme anlayışı olan ve fikir babası Ebenezer Howard’ın olduğu “bahçe şehir”lerin mevcut kentlerin çeperinde birer banliyö olarak kurgulanmasının, dönemin artan konut ihtiyacına yanıt verebilmek amacını taşıdığı açıktır. Prof. Kemal Ahmet Aru ve bir kısmı Rebiî Gorbun tarafından tasarlanan ve İstanbul’da ilk olan Levent ve Etiler “bahçe şehir”leri bu nitelikteki bir planlama yaklaşımın ürünüdür.

Yeni konut alanlarının, yaşanabilir bir komşuluk ünitesi olması kaygısını taşıyan mimarlar ve planlılar, oluşturulan bu alanlarda “mahalle” oluşturabilme kaygısını gütmüşlerdir. Bu çerçevede Prof. Kemal Ahmet Aru’nun Türk Kenti isimli kitabında yeni komşuluk ünitelerinin planlanmasında mahalle olgusunun nasıl yer alabileceğine ilişkin açıklaması tekrar tekrar okunmalıdır;

- “.....bugünün komşuluk birimlerini planlarken, bunları birbirinden ayrı olarak ele alıyoruz, yalnız bir biçim güzelliği, ya da yeni anlamda düzenleme ilkelerine uymamızla açıklanamaz. Sınırları içinde kavranabilecek biçimde korunmuş bir komşulukta oturanlar, müşterek bir yaşam atmosferi içindedir.”

- “Bu suretle, şehirdeki bireyler kendilerini topluma, komşuluk birimi yoluyla katılmış olarak hissetmekte, orta yerde kalmışlıktan kurtulmaktadır. Komşuluk birimi sakinleri, kendi sosyal problemlerine karşı derin bir ilgi duymaya başlarlar. Yeniden elde edilmesi gereken şey, bizce bir nevi “mahalli vatanseverlik” duygusunun uyandırılmasıdır.”

- “Mahalle sakinlerinin bu yönde psikolojik bakımdan hazırlanmaları, şehirlerimizin yapısını olduğu kadar, sosyal ve kültürel gelişmelerini de, olumlu yönde etkileyecektir.”

- “Çağdaş şehirciliğin gayelerinden biri de, şehir yerleşmelerini, problemleri bakımından kavranabilecek büyüklükte, düzenli, sosyal açıdan organize olmuş, bütünler halinde planlamaktır. Küçük, organize olmuş iskan grupları teşkil etmekte, bugün büyük şehirlerde yer alan, ölçsüz, kütesel yapılaşmayı da yeniden insan ve komşuluk ilişkilerine ve ölçeğine yaklaştırmak mümkün olacaktır. Çevredeki motorlu araçların gürültüsüne rağmen, sakin bir yaşam düzeni sağlamak yolunda bu suretle sağlam bir adım atılmış olacaktır.”

Rahmetli hocamız Sayın Prof. Aru’nun belirttiği husus, örnek bir prestij mahalle yaratmadaki gayenin sadece biçim güzelliği ve düzenleme ilkelerine uymakla açıklanamayacağı, bununla birlikte, komşuluk ilişkisi içinde yaşayan bireylerin, kendi çevrelerine olan ilgi ve katılımının sağlanması yönünde bir yaşam atmosferinin yaratılması konusunun gerekliliğidir. Bu nedenle, örnek bir prestij mahalle yaratma hususunun sadece biçimsel bir takım gereklere indirgenemez; bunların yanında psikolojik, sosyal ve kültürel bağlamı da içermesi gerekmektedir.